

1902 No. 47

રત્નનહેર

Or a ^{સાને} ~~collection~~ of ^{સાને} ~~papers~~

રત્નોની નદી.

Or a ~~collection~~ of ^{સાને} ~~papers~~

આએ ચોપડીમાં દોહરો છપ્પા, ચોપાઈ, ચાબખા,
બુનગીછંદ, નારાછંદ, ગજલ, બજત, લાવણી
અને પરબાલીઆ, અને શામશ્રી તથા અર-
જુન ગીતા આખી વીગેરે ધરમને
લગતો શાર નીકલે તેવા પદ.

છપાવી પ્રસીધ કરનાર,

એમ. એમ. એન્ડ કું.

ડેકાથ્રી—નેલ રોડ હામામવાડા આગલ.

ધી “કમર” પ્રીટીંગ પ્રેસ અબ્દુલ રહેમાન સીટ—મુબં.

ફીમલ ૦-૨-૦ એ આના.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
ગુજરાતી કોપીરાઈટ-સંગ્રહ

૪૦૬૨

૨૬૫

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કોપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૨૬૫

વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ ૨૮૦૧૦૯૨

વિષય દ. : ૬૨.

I
1902. No. 47.

ઈશ્વરસ્તુતિ.

રાગ સીતાલનો.

- મહેર કરજો દીના નાથ, વાણી શુભ આપજો.
હેવે રચુ કવિત એ ચાર, દાસ કરી સ્થાપજો.— ૧
- રતિ બુધ્ધી નથી મુજ માંય, છું અજ્ઞાનરે.
બાળ ગણીને કરજો સહાય, દેજો શુદ્ધ સાનરે.— ૨
- નમી અર્ચ કરું જોડી હાથ, વિભુ માન્ય રાખજો.
પીડા કરજો પ્રભુજી દુર, કષ્ટ મારા કાપજો.— ૩
- તારો દાસ ગાવે સુખોધ, વાણીને વીલાસથી.
જીવન મરણ રક્ષા સાર, કરો કૃપાળુ અતિ.— ૪
- અનેક ગુણુ કરો છો હો નાથ, શુદ્ધ મુજને નથી.
લીધું નથી તમારું નામ, પ્રભુ છોડો મહેરથી.— ૫
- ભારે પાપ જે મારા જાણુ, ધર્મ કરી લેખજો.
ઈશ્વર વિનંતિ ધરજો ધ્યાન, કૃપા દ્રષ્ટે દેખજો.— ૬
- જોત ફેરા ચોરાસીના વેઠયા, મને નાખી ઘોંસરી.
ગાળ્યું જીવન ન આવે હાથ, હવે રે ફરી ફરી.— ૭
- બધા સુ જનો વાંચજો સાર, સુખોધને પ્રેમથી.
ધુરંધરજીનું લેજો નામ, રેહેજો સદા ક્ષેમયા.— ૮
- મુજ પીતાની કરજો સંભાળ, કુટુંબ સાથે હે હરી.
કષ્ટ કરજો સર્વે દુર, માંગુ હું વીનંતિ કરી— ૯

મુખે સમર્થા કરૂં શુભ નામ, નિત્યે નંહિ વીસરૂં.
નહિ ગુણુ ઝેનાનો પાર, જીવ્યાએ શું વીસતરૂં.— ૧૦

જેણે કષ્ટી વેડીરે અનેક, નાનાથી મોટે કરી.
અધીર પાયું પોતાનું સાર, વિચારી જોઈ જરી.— ૧૧

બણાવી કીધો પંડીત, બુદ્ધો આપીરે ખરી.
ગુણુ સંભારી નિત્યે સાર, હેતે કરવી ચાકરી.— ૧૨

જેથી થાએ આપણો મોક્ષ, રીજે પ્રભુજી અતિ.
ધર્મ મારગ સુજે સુપ્રિત, વર્ણુ શું હું હીલુમતી.— ૧૩

કરૂં અર્પણુ પુસ્તક સાર, પીતાજી હું પ્રેમથી.
મારા અવગુણુ છે રે અનેક, ક્ષમા કરો રહેમથી.— ૧૪

વાંચનારા જીઓ જો ખોડ, સુધારીને વાંચજો.
નથી વ્યાકરણુ વાણી શુધ્ધ, કહે તુરદાસ તો.— ૧૫

ધશ્વર સ્તુતિ.

જય જય સ્વામી, અંતર જામી, અવિચળ જામી, સુખ કરજે.—૧

તુછો તારણ, તુછો મારણ, અધમ ઓધારણ, દુઃખ હરજે.— ૨

નિજ દાસ થાપી, કુડ મતી કાપી, સાચી મતિ આપી, સંભાળ
તુ કરજે.—૩

કાચી મતી મારી, શર્ણ હું તારી, વીનંતી મારી, ઉર ધરજે.— ૪

છો અતિ નામી મુજમા ખામી, દુઃખતો વામી, તુજ નામે ખર.—૫

છો યશદારા, સહાય થનારા, વિશ્વાસે તારા; મંથ કરું.— ૬

સુખ કરે જગધર, દુઃખ હર વિઠુ નર, વિનતી રદ્યધર, અહો
લધુ પ્યારા.—૭

કર કયા પ્રકાશ. રત્ન વિદ્યાસ, તુજ વિશ્વાસ, દુઃખ હરનારા.—૮

તુ. ગુણ ખાણો. દવિરસ જાણો, શાસ્ત્ર પ્રમાણો; તુ અભિલાસા—૯

મંથ પુરો કરજે, ધ્યાનમાં ધરજે, ભરણુ તો ભરજે, કહે તુરદાસા. ૧૦

હાથ ચક્ર ત્રિશુળ ખોરાજે અલેક જગાઉ

તેરી નગરીમે. (એ રાહ.)

ખુબ તુ ધ્યાન લગા ખાવીદસે, બોલ મુખે સુલતાનારે.

જટ પટ જપ તપ કરશે પ્યારા, દરબાર ઉસકે જનનારે.—૧

યેહ કલજુગદા કઠીન વખત હએ, અકલમંદને પહેજાનારે.

નિતી ધર્મસુ પ્રિતી રાખો, કરમાન શાહ બખનારે;— ૨

સુપાત્ર નહિ કોઇ ઉસકે જસા, વો હએ જગપતિ દાના.

પદ્મભર નામ છોડો મત ઉસકા, નહિતો પડેગા પસ્તાના—૩

મારણ તારણ વો ઓધારણુ લેવત દેવત ખાત ખીલાવે,

અંતરસે કોઇનામજ લેવે, તો નૈનુસે નેન મીલાવે.— ૪

શીશ જો અપના પ્રેમચુ અર્પે, દીલકુ રાખે ઠેરાધરે.

આદમ જાત તો બદલા દેવે, કયું રાખે જગરાધર.— ૫

ચૈદ ભુવન જો હુડે ખોળ, સ્વપને દરસન ના પાવે.

દાસ તુરો કહે ગુર પ્રતાપે, ચાલી તે તમ ઘર આવે.— ૬

ગઝલ.

તુજે હય શોક મીલનેકા તુ હરદમ હો લગાતાજ—(એરાહ.)

સમજ તુ અય દીલ મેરા, ખુદાસે પ્યાર લગાલેને.

નહિ કોઇ મદદ ગારા, સખી જુઠે કખીલેમે— ૧

જનમ તેરા બયા તબસે, દેખી બાગ બાહરકી.

સમજ કર સોચ જો દીલમે, છોડો ખાત ઝાહરકી.— ૨

અંતર બાગકો દેખા, જીસને ઇસ દુનીઆમે.

નહિવો પ્રેમ લાતા હય, બાહર બાગ દુનીઆમે.—

નહિ હય કુચ્છ દુનીઆ તુચ્છ, દીલમે તુ સમજકર લે.

જાકર દેખ અંદર પેખ, અંતર તુર તુ બરલે.—

ખુદાકે તુરસે હો બરપુર, તુદાની રાહદુર કરલે.

છોડો ફદ લગાવો રંગ, સીધા રાહ તુ ધરલે.— ૫

લગા લગની બની મગની, ઈઆદતમેઘ તુ મરલે.

દે દે જાન હો કુરબાન, કલમા તુ સમર કર લે.— ૬

ખુશીસે ખેર પ્યાલા ઝેર, આદમ જાત કયું પીવે.

અકલ હએ આન મંચ હએરાન, અમીતુ છોડકર જીવે.— ૭

લગા તુ પ્યાર મજેસે યાર, છોડી ઝેર અમીપીવો

કરો દીલ સાફ મંગલો માફ, ખુદાકે પ્યારસે જીવો.— ૮

પડેગા માર હોગા ખ્યાર, પીઝો ને ઝેરકા પ્યાલા
સચા તુ ખોલ દીયાતા કોલ, ખુદાકા દેખ તુ ખ્યાલા.— ૯
નહિ હએ ખ્યાર રતન ઐરલાલ, ખરી ખ્યાર હો પથ્યરકા
હોગા પાક તુરા ખાક, ભરાને હએ તુ મફરકા.— ૧૦

દોહરા.

દીલ ધુઝો હરીના નામથી; મનકરો નિરમળ નીર.
જીભ પાવન કરો સત્યથી, તો ખરા બાવન વીર.— ૧
પમ પરમારથમાં ખરા; હાથે બક્તિ સાર.
મૈલી ગર્વ ને ચેતજો, મરવુ સાંજ સવાર;— ૨
પાયે પડો ગુરુ દેવને, જીવે જે થઇ પાક.
જેથી ગુલુતો ઉપજે, માઝો શીતળ ખાક.— ૩
શુરા જેમ રણે ચડે, રાખી સખ હથિઆર.
તેમ ઇશ્વરે કૃપા કરી, આપ્યા છે સણધાર.— ૪
જીભ્યા હાથને પાઉતે. આપ્યા લડવા કાજ
ખરો શુરો જીતે સહી, ખોટો ગુમાવે લાજ.— ૫
હથિઆર ઇશન આપતે, પરમારથ કેમ થાય
ઇશ્વરમાં જીવ પ્રોવીઝે, લાંબા ન ભરવા પાય.— ૬
પ્યારામાં પ્યારી તણી, જપના કરો અપાર
ઐવા પ્રેમ વિના સહી, કેમ મળે કીરતાર.— ૭
ધડી માયા ન વિસરો, દીલમાં જાણો શોક.
હરીનો ઇશક આપ્યો તમે, તજીને સધજો શોક.— ૮

કસો કસોટી ઉપરે, કીમત થાય નીરધાર.
જો કસે નહીં તો પડે, નરક ખાણુ મોજર.—

૯

દુઃખે બાળવી દેહને, સુખે પ્રભુ સંગાત.
મદીરા પીને બજવા, ગુરા એકજ તાત.—

૧૦

નારા છંદ.

અહો સંભાળી ચાલવું, સુસંગમાં તે પ્રીતથી.
જન્ય જીવ આપણો લગાર. ખાધે વીધથી.
બહુ ખુવાર થાય જીવ, હીણુનારે સંગથી.
કહે નુર દાસ દુર રહીએ, એના ફંદથી.—

ભુજંગી છંદ.

વિવેકી રહો નિર્મળા, નીર જોવા.
અતિ પ્રેમથી પાળશો, ધર્મ તેવા.
સંતોશી વળી પારકા, કષ્ટ કાપો
પ્રભુ સર્વને બુદ્ધિ, એવીજ આપો.—

૧

જેમા ધીરતા ગુણુ તે, દેવ જોવો.
કદી એખ કોની નહિ, કોને કેવો.
નહિ વ્યસનો વેનમાં, દીક્ષ થાપો.
પ્રભુ સર્વને બુદ્ધિ, એવીજ આપો.—

૨

પીતા માતને સર્વથી, શ્રેષ્ઠ જાણો.
નીતિ રીતીથી નમ્રતા, સુખ માણો.
ગુરુ જ્ઞાનને સમ્યક્તા, શીશ થાપો.
પ્રભુ સર્વને બુદ્ધિ, એવીજ આપો.—

૩

નહિ છોડવું સત્ય તો, કષ્ટ દેખી.
નહિ જીકને ભાંખવું, દુઃખ પેખી.
મહી મોહને મધ, છોડો બળાપો.
પ્રભુ સર્વને બુદ્ધિ, એવીજ આપો.—

૪

નહિ વાતજે મુખથી, જીક ભાંખે.
દીક્ષે તો દયા સત્યને, યશ રાખે.
જીવે માત્ર બેની સદા, પર નારી.
પ્રભુ સર્વને બુદ્ધિ, દેજેજ સારી.—

૫

રહે નમ્રને ગુણથી, બોધ રાખી.
વૃથા ક્રોધ કાઢી રહે, સત્ય ભાખી.
અતિ પ્રેમ રાખે વળી, નીજ નારી.
નુરા રાખજે મનને, તુજ વારી.—

૬

રાગ ચેલૈયો અથવા કાચ્યો કહે કાચબીને.

મીત્ર મારા હો સાંભળો, તમે મુકો માયાનો સાથ.
નરકે નાંખશે પ્રેમદાએ, લઈ તમોને બાથ.—
પ્રીતી મ કરશે જાણરે, બગડે તમારી પાથ.—

૧

વાલા પ્રભુને દવલા કરાવે, પાડે ભગતીમાં બંગ.
હું પદ તું પદ માંહી મુકે, લગાવે એનો રંગ.
પછી થારો ખુબ રાજરે, છે ધુતારી પાથ.—

૨

માયા માટે પરિતાપ જો કરશે, અળગી રહેશે વીરોશ.
જો લપટાણા તો પસ્તાશે, થાશે અંધ નિશ્ચેજ.
માયા માયા મુખે કરશે રે, નહિ કોઈ ઠામે ઠરશે.—

૩

સંગે માયાતો જો તમે કરશે, પામો નહિ કોઈ ઠામ.

ધુતારી માયા ધુતસે ને, રાખશે આમને આમ.

દુનીઆથી તમે જશે, જમના માર ખાશે.— ૪

સંત સાધુને જોગી ધુત્યા, ધુત્યો સમે સંસાર.

મહા મુની જન મારીઆ તો, આપણો શું છે બાર.

જગતતો ભુલી ભમે છે રે, સહને માયા ગમે છે.— ૫

ચાર દોવસમાં પાછુરે જવું, ન જોવો વૈકુંઠ વાસ.

અમરત ભોજન મેલી તમે, શીદ આરોગો ધાસ.

મેલો તમે દુનીઆની આશા, રે થાઓ હરીના દાસ— ૬

પ્રેમ રાખો હરી ઉપરને, સતેરે ચાલો શુધ્ધ.

કુડ કપટને દુર કરો તો, હરી આપે શુદ્ધ બુધ્ધ.

સ્વર્ગમાં થાઓ વાસોરે, જ્યારે દુનીઆથી જસો.— ૭

પ્રેમ રાખો હરી ઉપર તો, હરી ન મેલે કાચ.

મોહની લાગે માયાની તો, આપે અજગા હોય.

જગત સર્વે જપ લાણી રે, દાસ દાસીને રાણી.— ૮

રણી રણીને મેળવ્યું પણ, મુવે ન આવે સાચ.

માર મારે જમ કીંકરો, ત્યારે ધસવા પડશે હાથ.

નહિ કોઈ કામ આવે રે, જ રે તુ એકલો જાવે.— ૯

વચન દધને તમે આવીઆ, ભગતી કરવા કાજ.

વણજ રહેર વોરસો તો, કરશે વધકુંઠ રાજ.

ભગતીમાં ન રાખો ખામી રે, જેમ રીજે તમારો શામી—૧૦

સુદર્માના તાંદુલ વહાલા, ભાણ વીદુર દાસ.

ભગતી ભલી પેલાજની, ક્યો હરણા કંસનો નાસ.

નર સિદ્ધનો દાખલો દાખીરે, જેની શાસ્ત્ર પુરે સાખી—૧૧

હરિશ્ચંદ્રને તારા રાણી, કષ્ટી વેડી રોષદાસ.
 દ્રોપદી કરાં ચીરજ પુર્યાં, શામી સહની પુરે આસં.
 ગુરમામદ સંભાળજે ત્હરે, ન કરીશ મારું મારું—

૨

છપો.

ફળ્યો તેને સંસાર, જોણે કષ્ટી અંજે દીધી.
 ફળ્યો તેને સંસાર, જોણે માયા અળગી કીધી.
 ફળ્યો તેને સંસાર, જે રંગમાં નવ લાગો.
 ફળ્યો તેને સંસાર, જે દુનીઆથી ભાગો.
 સંસારતો તેને. ફળ્યો, જે નામ રામનું નિર્યે લહે.
 શાસ્ત્ર વેદથી વીચારજો, દાસનુરો અમ કહે.

છપો.

અંજે ચોળી બજુત, માળા રાખે મોકી.
 પેટ પોતાને કાજ, જોળીને લંગોટી.
 ધરે ભગવૌ વેશ, નીષ્ટા રાખે ખોટી,
 જાયે દેશો ઠેશ, લેવાકારણ રોટી.
 વળી જગત સર્વે ધુતવા, કરે છે વેશ નીતનવા
 કહેનુરો પેટ દારણે, જાય વીદેશ જાયવા.

છપો.

ધણાં ધનનો લોભ, વળી રૂપ દેખાડે જોગી.
 બાહર કહેવે સંત, અંતર હોવે ભોગી.

જન્મ શીશ કે ખર્જર, પ્રપંચ ભારી માંડે.
 બળથી લેવે બીખ, આંગણુ નવ છાંડે.
 એથી અદકા ધણા ફરે; જીવ્યા જગત સરવથી.
 પામે મોક્ષ જો માયા તજે, દાસ તુરો કહે કથી

ચાખખો.

દુનીઆ સમજી દુઃખનો ગોળો, દેહીને ધુળમાં શીદને રોળો.
 અમુલ્ય રતન હાથજ લાગુ, પણ પથ્થર સાથે તોળો.
 જશે ત્યારે અતિ પસ્તાશો, માટે ધરમમાં બોળો,—દુનીઆ.
 મનને મારો ને ધર્મે ચાલો, મુકા દુનીઆનો સોળો.
 ચાર દીન કેડે પાછુરે જાવુ, પુછશે નાથ ત્યાં બોળો.—દુનીઆ.
 ઉંચી મેડીને અજળ જંરખા. વાહર રોકને ઢોળો.
 દાસ તુરો કહે રજની યાવું, અંતના ભેદને બોળો.—દુનીઆ.

ચાખખો.

બોલજે સતની મીઠીવાણી, માથે કાળ ફરે છે ધાણી
 કાળ કરોધને કાઢીરે નાંખો, દાન પુન્ય તો માણી.
 મોહ માયા અહુંકાર તજોતો, ધન્ય લેવે તાણી.—બોલજે.
 સખ કાષ્ટ દોડી દોડી આવે, મીઠા લાડવા જાણી.
 જીદા આવે કાં કામ સુજે, જો હરી નામની લાણી.—બોલજે
 કડવુ નામ હરીનુ નભાવે, મીઠી લક્ષ્મીરાણી.
 દાસતુરો કહે ઠાકર ખાશો. યાશોરે ધુળ ધાણી.—બોલજે.

ચાખખો.

મમત ઓછી કરી મનમાર, અંતે છોડવું છે ધરખાર.
 લક્ષ્મીને તો શીર ચડાવે, ગળે લટકાવી નાર.
 પુત્ર પરીવારને હૈયે રાખે, ખેંચે ગધેકા બારે.—મમતા.

ધનતો તુને ધુળ મેળાવે, નારી નરકનો ઠાર.

પરીવારથી પડ્યો ખાધમાં, તે ઉડો ગયો જેમારે—મમતા.

છોડી છળને રાખજે તુ, હરી હૈયાનો હાર.

દાસ નુરો કહે ગુર પ્રતાપે. જોડા. સજે સંસારે—મમતા.

ચાખખો.

સુજન સેવજો કરશે સાર, સપુત હોવેતો પરીવાર.

માત પીતાની ચાકરી કરવી, ગુણ સંભારી અપાર.

કુલક્ષણ તો દુરજ રાખો, જીવંતો નહિ વેપાર.—સુજન.

પુત્ર દ્યો તો સપુત દેજો. જોકુળનો તારણહાર.

લાડ લડાવે કુટુંબને, વળી ખેંચે સગળો ભાર.—સુજન.

પરમાર્થમાં પ્રીતજ પડેવે; વચ્ચન પાળે નીરધાર,

ધન્ય ધન્ય નુરો કહે છે, સપુત હોવે સારે—સુજન.

ચાખખો.

કરતુક કરીએ જોવા સાર તેવી કદી છે નીર ધાર,

નહિ સેવા તો કપુત જનમે; નામ જોળે જેમાર,

દુઃખ દરિદ્ર અતિ ઉપજવે મારે મનને માર—કરતુક

ફરીયાદ કયાંય ચાલે નહિ; કેમજવે દરખાર,

કરણી તેવી પાર ઉતરણી, સમજો સખ સંસાર—કરતુક.

દામ થામને હામજ ખોધએ, જોળી લેવી સાર.

એટલુ જાતાં સુખ ના મળે, ખોધએ, લાજનેભાર—કરતુક.

રાગ મીલાગરી.

દુઃખ વેડો શીદ આવડું, જીડી સંસાર વાટ.

રૂઢ સોસે છે શરીર તણું, માંસ ખાવે કાટ—દુઃખ વેડે ૧

સત મુકી જીઠ ઉપરે, રાખો છો અતિ હેત.

થોડી મુશ્કતને કારણે, ઊંડો બેદ તુ ચેત.—દુઃખ વેઠો. ૨

ધન્ય ધન્ય છે મન્યુષ્યને, મળ્યો મનખા અવતાર.

ચાલો વીચારી સુજનો, આવેં નહિ વારો વાર.—દુઃખ વેઠો. ૩

જીઠ પણાથી જો મેળવો, કુબેર જેવડો જાંડાર.

પગ એક કામ આવે નહિ, પછી પસ્તાશો સાર—દુઃખવેઠો ૪

પેલાજ રાયે દુઃખ વેઠીલ, ખાંજો હરિશ્ચંદ્ર રાય.

સાથે કુંવરને તારામતિ, કાશી નગરે વેંચાય—દુઃખ વેઠો. ૫

નરસૈયા વીહુર ભગતને, મુદામો ધર્મરાજ.

સીના મહોદરી દ્રોપદી, સીધ્યા સહિના કાજ.—દુઃખ વેઠો. ૬

કપ્પી વેઠો સત્ય કારણે, જેથી યાચારે સીધ.

કીર્તી પ્રસરે જગતમધે, સુખ પામો વીધી વીધ—દુઃખ વેઠો. ૭

નાથ મછંદરને ગોરખો, જલંદર છે સાથ.

બરથરીને ગોપીચંદ તો, તળ્યાં રાજને પાટ.—દુઃખ વેઠો ૮

કર્ણુજી નળરાણી, દમયતી, જીવોની ખળીરાય.

માતા કુંતાને મેનાવતી, ગુણ હરીના ગાય—દુઃખ વેઠો. ૯

સત્રોગજીને હનુમાનજી, ભભિક્ષણે ભરત.

શીઆળ ભદ્ર સગાળશા, ચેલૈયો પ્રેમે મરત—દુઃખ વેઠો. ૧૦

ધીરો કપ્પીરો ને નરખો, સાથે તુલસી દાસ.

દેવ બ્રહ્માને મહેસરા જોગી મુની સન્યાસ—દુઃખ વેઠો. ૧૧

સેવા ઘણીજ કરી ગયા, વૃથા નહિજ થાય.

વૈકુંઠ વાસો આપસે, નીશ્ચયે જહુરાય—દુઃખ વેઠો. ૧૨

સત સાસ્ત્રો નો ચાલશો, મોક્ષ મળે નીરધાર.

વચન ઉઠાપ્યું ગંગદેવજી, પોંચ્યો નહિ તે દ્વાર-દુઃખવેઠો ૧૩

લજા મુકી હરીને ભજો, હૈયે રાખી હામ.,

કવિજન ગાવે પ્રેમથી; કિર્તી હામોછ હામ-દુઃખ વેઠો ૧૪

નિત્યે હરીને સંભારશો, શુદ્ધ તેનો અવતાર.

નુરમામ ઠહે શ્રમે કરી, રીજઓની કિરતાર-દુઃખવેઠો. ૧૫

રાગ ભરથરી.

મુરખ જીવતેં આં શું કીધું, નહીં સમર્થો ભગવાનજી
પ્રેમ મળે નહિ ભક્તિમાં, રાખે માયાસુ ધ્યાનજી—ટેક.

દુઃખ અતિ તું ભોગવતો, તોએ ન આવી લાજજી.

ઊધે મસ્તકે જ્યારે હતો, વચને છુટો સમાજજી—મુરખ. ૨

બાળ પણમાં ઉગારીઓ, સાન દીધી મોરારજી.

ભણતરમાં ભગતી ભુલીઓ, થયા વરસ બારજી.—મુરખ. ૩

મુંકીદે અહંકાર મુરખા; થોડા દીનનો મેમાનજી

કહી અતિ તેં ભોગવી, જ્યારે હતો ગીરલા યાનજી—મુરખ. ૪

વીસ થયા રમત ગમતમાં, ત્રીસે મોયો સ્ત્રી સાથજી.

ઉજળા કેસ ચાળીસે થયા, બચ્યાં બાળ સંગાતજી—મુરખ ૫

જંજળ પુરે વાધીઓ, મમતા માયાની જાણજી.

વધ વયે સમજ્યો નહિ, પચાસ પુરા પરમાણુજી—મુરખ ૬

સંસાર સાગરમાં ખુડીઓ, ગયો ઊંડે જળજી.

ગોથા મારે અતિ ધણા, સાંકે પાખ્યો નહિ સ્થળજી—મુરખ ૭

સમજકે કાળ માયે ફરે, મરવું છે નીરધારજી.

કાયા ધુળે પણ નહિ સુજે, ભગતી ધંધરની સારજી—મુરખ ૮

ગુધ ગુધ સરવે વીસરી, સીતેર ગયા સખ રોતજી.
 હલકો પડ્યો પરિવારમાં, એંસીએ એંધાણી મોતજી—મુરખ ૯
 નેત્ર ગાત્ર ગળી ગયાં, કણું સુણે નહી લગારજી.
 તોય હરી ભજ્યા નહિ નેવુનો થયો વીસ્તારજી—મુરખ ૧૦
 પુરા થયા પલવારમાં, ખોઇ મનુષ્યની દેહજી.
 જન્મે ઝાલીને બાધીએ, મુકુ નહિ તારો છેહજી—મુરખ ૧૧
 માર પડે તારે કરગરે, છોડો ધડી બે દયાળજી.
 પલવાર હું નહી વીસરું, સાચું કહું છું ગોપાળજી—મુરખ ૧૨
 દાસ નુરમામદ વીનવ, ભજજે સકળ સંસારજી.
 ફરી મનખો નહિ આવશે, દેવને દુર્લભ ધારજી—મુરખ ૧૩

ચોપાઈ ઢાળની.

ગખો સત્ય સાથે વેવાર, અતિ ત્રેમે નરને નાર.—૧
 ગુણો અનેક થાય નિરધાર, તેનો વર્ણવું તમને સાર.—૨
 પદ બાંધ્યા છે દસ વીસ, ભુલ દેખી મકરશે રીસ.—૩
 મારા શબ્દમાં અતિ ખોડ, માફ માગું છું કરજેડ.—૪
 ગુધની મારી ટુંકી ધાર, મનમાં મ લાવશે વાર.—૫
 લખ્યો ઉસનો દાખલો સહી, પ્રજે વીચારજોડો વહી.—૬
 ગાઇ સંભળાવે નુરદાસ, વાંચી થાય કબુલનો નાસ.—૭
 વાંચવું ખુબ વ્યાનજ દઇ રહેવું ધર્મને શર્ણ રહી.—૮
 જુઓ શેરડી કેરું દ્રષ્ટાંત, માનો પુરણ સાચી વાત.—૯
 હરી ભજે તેનું કામ થાય, તુરા અમુલ્ય વખત જાય—૧૦

દાહરો.

- પાકે જ્યારે શેરડી, મીઠી લાગે મસ.
ગુણ અધકો ઉપજે, ચુસે એનો રસ— ૧
- ચુસીલક રસ કસને, ખાકી રહેવે છોત.
દાંતે ચાવે જોરથી, કસથી પામે મોત.— ૨
- મોઠા વાડ શેરડી તણા, ખાધે ખાલી ન થાય.
ચરખા માંડે સરવથી, જેમાં તે પીલાય.— ૩
- પીલી વારંવારને, કાઢે સરવે રસ.
● તાપ ભરે ત્યાં અતિ ઘણા, તાણી નીચોડી નસ.— ૪
- જુગતે ગાંજી છાજીને, જમાવે તેને સાર.
મેલ કાઢી ચોખું કરે, ચીજી થાયે બે ચાર; ૫
- પછી અગનની ઉપરે, ચડાવે સર્વે તસ.
અતિસે મુલ્ય ઉપજે, શ્રેવે જ્યારે કસ— ૬
- પછી શાકરને ખાંડ તે, કરે ગુણવાળો મોળ.
થાએ ભોજન તેથી ભલા, ઉતારે સઉનો મોળ.— ૭
- જગત વખણાએ પ્રીતથી, વીશ્વ મધ્યે પ્રખ્યાત,
એવી વસ્તુ જો બને, કષ્ટો વેડે જાત.— ૮
- કષ્ટી જો શીરના પડે, અવગુણ થાએ અનેક,
મહેનત વીના કૃષ્ણ ના મળે, નવ ઉપજેરું હેત.— ૯
- ધર બેઠે કાંઈ ન મળે નુરાતું કહેવું સર્થ.
કષ્ટી વીના શું નીપજે, આગળ વાંચો જર્થ.— ૧૦

છપો.

કપ્પી વીના સહ સુખ, ક્યાંથી પામે.

કપ્પી વીના સહ સુખ, દરોએ વામે.

કપ્પી વીના સહ સુખ, અકારો જાણો.

કપ્પી વીના સહ સુખ, મીથ્યા માણો.

સુખ ન ઉપજે કપ્પી વીના, બિન મહેનત કયુ બદલા પાય

પણ સુકીત વીના સ્વર્ગે સંચરે, તો નુરો અતિ હરખાય.

ભુજંગી છંદ.

પીલી શેરડી ખુબથી, રસ કાઢ્યો.

તદા ગોળનો હેમસે, ઠીમ જામ્યો.—

૧

નહી તો પડી રે સડી, શેરડી ખુબ જાવે.

થઈ લાલને વાસતો, ખાટી આવે.—

૨

વળી કાડી પેસી મહી, કાટ ખાવે-

ગયુ મુળને જાતથી, રધ્ધ જાવે.—

૩

નહિ કષ્ટ તો ખ્વાર, તે ખુબ થાસે.

નુરા હાથથી દાવ તો, મુળ જાસે—

૪

દોહરા.

કપ્પીવીના સુખ ન મળે, સાંભળોની સુ જન.

શરીર છે એ શેરડી, રાજો તમારું મન.—

૧

ધર્મ રશ શેરડી તણો, છોતા તમારું તન.

ધર્મ અરજો માગીને, પીસો સર્વે જન.—

૨

ખુબ કરીને વહાલથી, ગોળ જમાવો ઢીમ.

ખાય જેએ ગોળને, દીલમાં ઉપજે ઢીમ.—

મેલ જો પાછો કાઢશો, થારો ખાંડ તતકાળ.

તુરદાશની કરજો, પ્રભુ તમે સંભાળ.—

રાગ ચલૈયો અથવા કાચળો કહો કાચખીને.

દુઃખતો અતિ સેવીઉ એ શેરડી જાતે અંગ.

ગોળ શાકરને શાકરીઆ, બન્યા વીવીધ રંગ

અતિ પ્રેમે જગત ખાવેરે, ચુરમાના વીપ્ર ગુણુ ગાયે. ૧

મહેનત વિનાં ફળ ના મળે, સાંભજો શ્રાતા જન.

સુતે બેઠે પોપણુ થાએતો, શીદ ઘોડો નીશ દન.

આગળ છે વસમી વાટુરે, કરવુ મુશકીલ સાદુ.—

દીલ અપા ત્યારે સાદુ થાએ, રીજે ઇશ આનંદ.

કસણી શ્રેવીન કરવું કામ, જુઓ વીચારીમન.

બેઠા વણજવા હાટે રે, ચાલજો સત્યની વાટે.—

મનને મારે ને તનને તાવે, ગુણુ હરીના ગાય.

ફંદવી ફંદ મુકે અળગા, સાચસુ ચાલે સદાય.

હરીમાં જીવ પરાયો, રે સાચ જુઠાનો બેઢજોયો— ૪

પછી ન મારે ફાંફાં હાથે, અંતર રાંમને પેખે.

દેવ બ્રહ્માને મહીસરા, પ્રગટ રદામા દેખે.

જાહેરમાં પુજા હોઈ મુંકારે, તુરદાશ હરીને ન ચુકો.— ૫

ભજન શીવ જોગી.

શીવ જોગીએ જશગાયો રે, બાવા મે, જોગીએ જશગાયો રે,
ભરમાંએ ગાયો મેયશરે ગાયો, જોજત પાર ન આયોરે. શીવજોગી ૧

ઠાશી પુરીથી આઘયો સદાશીવ, અંગે ભલુત લગાયો રે,
સીરપર શીંગડી, હાથમે પાવડી, નંદ ગેર અલખ જગાયોરે,—શીવ ૨

બીક્ષા લેકર આઘ નંદરાણી, શંકર શીશ ધુણાયોરે.
નગન દેખકર મીંદર મે પેઠા, અમરત સીર ઓઢાવીઓ રે, —શીવ૩

કયા કરું માઘ તેરા પાત ખીંતાબર, કયા કરું કંચન માયારે
ચહિદ ભુવનકેરો મેરો શામી, કયું ગરમે છુપાયા રે— શીવ ૪

તુમરે જોગી અગમદીગંબર, રૂપ અદભુત નારાં;
બાલક હય મેરા દાલ કુલણુ જાય તુમસે દરાયારે.—શીવજોગી ૫

બાલક તેરા આદતીરી જનન, ચહિદ ભુવનકા નાથ;
ધન રે જસોદા માઘ, કયું જાએ રે દરાયારે.—શીવ જોગી ૬

બાલક લેકર આઘ નંદરાણી, શંકર શીશ ન માયોરે;
ચરણ ધોધ ચરણા મણુ લીધા, શીગીએ નાડ બનજોરે. શીવજોગી ૭

શુદ્ધલભયો મેયા બાલકતેરો, કીશમત શુભ પાયા

શીવ કહે બડો ભાગ જસોદા, પુરણુ ભાગ તારો.— શીવજોગી ૮

પ્રભાતીઆ રાગ સામગ્રી.

- પઢોરે પોપટ રાજ રામના, સતી સીતા પડાવે;
પાસે બંધાવી પાંજર, મુખે રામ જંપાવે.—પઢોરે પોપટ ૧
- પોપટ તારે કારણે, લીલા વાંસ વઢાવું;
તેનું ઘડાવું પોપટ પાંજર, હીરા રતને જડાવું—પઢોરે પોપટ ૨
- પોપટ તારે કારણે, શીશી રસોઈ બનાવું;
સાકરના કરી ચુરમાં, ઉપર ધી પીરસાવું;—પઢોરે પોપટ. ૩
- પાંખ પીળીને પગ પાંડુરા, કોટે કાંડલો કાળો;
નરસંઘનાં સ્વામીને બજો, રાગ તાણી રૂપાળો. પઢોરે પોપટ ૪

(રાગ સામગ્રી)

- કોણુ એ સમાના માનવી, દત્ત દુળિયલ રામાં
દ્રપદીની લજ્જા રાખવા, હરી ઉમા છે સામા;—કોણુ એ સમાના. ૧
- વાણાજી ગયા તારે વાડીએ, સરવે સુંદરી સાથે;
શેલડીનો ગાંઠો છોલનાં, છરી બેઠી તે હાથે;—કોણુ એ સમાના. ૨
- માનીતી મંદીરે પધારયાં, ચીથરડીરે લેવા;
દ્રપદીએ ચીર વહેરિયું, હરીને પાટો બાંધવા—કોણુ એ સમાના. ૩
- ત્રીકુમે તેના તાંતણા, લખી રાખ્યા છે લેખે;
નવસે નવાણું ચીર પુરીયાં, સઘળી સમારે દેખે.—કોણુ એ સમાના. ૪
- ગરૂડે ચડીને ગોવીંદ આવિયા, આબ્યા અંતર જમી;
ભગત ઉધારણ ભધતો, ગેરના તરમગીનો આપી.—કોણુ એ સમાના. ૫

(રાગ સામગ્રી.)

કોઇ સુધ લાવે મારા નાથની, તેને નવનીહ આપું;
 મોતીડે વધાવું તેહને, કળ કોહથી કાપું—કોઇ સુધ લાવે ૧.
 સખી કોઇ સમજાવીને, ઘેરે તેડીને લાવે;
 કંઠલુ હંચાના કાનજી, સંદેશો ન કહાવે;—કોઇ સુધ લાવે. ૨
 કાંઈ ગુણવંતી ગોરડી, પ્રીતમજીને પુછે;
 શા માટે રીસાઈ ગયાં, તેનું કારણ શુ છે.—કોઇ સુધ લાવે. ૩
 મુજને મુકીને જોગી થયાં, કે કોઇએ ભરભાવ્યા;
 કોને ભરોસે મુકી ગયાં, હજુ ગેર ન આવ્યા.—કોઇ સુધ લાવે. ૪
 કાંઈ સમજણ પડતી નથી, રહુ ઉત્ત ઉદાશી;
 વસમુ લાગે જાને વિઠલા, મથુરાના રહેવાશી.—કોઇ સુધ લાવે. ૫
 અનેક અપરાધ ક્ષમા કીજીએ, કહું છું શીરનામી;
 વાલમ વહેલા આવજો, રણછોડના સ્વામી. કોઈ સુધ લાવે. ૬

* ભજન.

હાથ ચક્ર ત્રીશુળ ખીરાજે, અલખ જગાજી તેરી નગરીમે
 શ્રી કર શનકે દરશન કારણુ, આએ સદાશીવ ગોકુળ મે. ૧
 મંદીરે બેઠી જશોદા મયા, અવાજ શુનીઆ કાનુમે
 થાર ભરી કંચન શર લાએ, લીઓ જુગેસર જોલી મેં. ૨
 ચાર ખાંડકા સોના રૂપા, ભર્યા હએ માઇ મેરી જોલીમેં;
 તેરે બાલકકા દરશન કરને, આએ સદાશીવ ગોકુલમે. ૩
 હમરે મુસાફર વનવાસી હય, આએ હંચ દરશન કરનેકો;
 શ્રી કશ્મકે દરશન કરકે, શીર મે જાઉંગા વનકો. ૪

તુમારા સ્વરૂપ કાલા પીલા, સુરત જેશી બાદલકી;
હમરા બાલક કલકા જનમેઆ, નજર લગે કોઈ રાનનકી. ૫

ચંદા સુરજ નવલખતારા, ભજન કરે તેરે બાલકકા;
યેબાલકતો સખકુ દરાવે, યેબાલક નંહિ દરનેકા. ૬

મનમે સમજી જસેદા મયા, લે આએ શ્રી કૃષ્ણકો;
જળ દોનું નેનસે નેન મીલાયે, સીસ નમાયો શંકરને. ૭

ભજન.

તમે દુરરે ખેલન મત જાવો, લાલમે રે હાઉ આયો;
બડી બડી ઝાંખીઆં ને બડે બડે કાન
એક બાલકકુ પકડી ગયો હાઉ લાલ મેરે હાઉ આયો. ૧

મચ્છાછ રૂપ ધર્યો જળ મધ્યા, ભિરમા કી વારે મે ધાયો;
સંખાસુર મારીને વેદજ લાંબ્યો, તખ ન દેખ્યો મે હાઉ
મયા મેરી, હાઉ કેશો. ૨

કોરમરૂપ ધર્યો જળ મધ્યા, સમુધરકુ રે વલોયો
અમરીપ લેકર મે દેવકુ પાયો, તખ ન દેખ્યો મેહાઉ. નયા મેરી ૩

વારાહી રૂપ ધર્યો જળ મધ્યા, પશ્ચવીકો ભાર જીલાયો;
દધતકુ દાર્યો ને ભગત ઉગારીયો, તખ ન દેખીઓ મેહાઉ. મધ્યા ૪

નરસીંહ રૂપ ધર્યો જળ મધ્યા, અવની કુંઠ જલાયો;
હરણા કંસકુ મારીને પેલાજકુ તાર્યો, તખ ન દેખીઓ મેહાઉ. મધ્યા ૫

વાયમણ રૂપ ધર્યો જળ મધ્યા, વેદ ચારેદ વચાયો;
ભગત ઉધારયો ને બળકુ ચાંપેઓ, તખ ન દેખીઓ મેહાઉ. મધ્યા

કળસીરામ રૂપ ધર્યો જળ મંદ્રિયા, કળસીરે હાથે લીધી;
 મારી દાણુવ ખત્રી નખત્રી કીધાં, તખ ન દેખીઓ મેહાઉ. મધ્યા ૭
 રામહીરૂપ ધર્યો જળ મંદ્રિયા, સમુદ્રકુ પાજ બંધાયો;
 રાવણકુ મારીને સીતા ધર લાયો, તખ ન દેખીઓ મેહાઉ. મધ્યા ૮
 આજ કૃશ્ણરૂપ ધર્યો જળ મધ્યા, વનમા ઘેન ચરાયો;
 ગુરશેન કહે પ્રભુ આપે મીલનકુ, આપેહી પ્રગટીઓ હાઉ. મધ્યા ૯

અરજુન ગીતા.

સરસ્વતી છંદની ચાલ.

શ્રી ગુરુ પ્રતાપે ગાઘ્યે, કિરપા તે સાધુ જન;
 પરિ બ્રહ્મ મારો આ પા, મારું મનતે અરજુન.
 અરજુન સુણો ગીતા સાર, પાંડવ માનંજે નીરધાર. ૧
 અરજુને એમજ પુછિયું, સાંભળો વૈકુંઠ રાય;
 એક સાગર ગીતા કહો મને, નિજ ભક્તનો મહિમાય અરજુન. ૨
 ત્યારે શ્રી હરી એમ ઓચર્યા અરજુન ધરંજો મન;
 એ સાર ગીતા સાંભળે, અવતાર તેનો ધન્ય. અરજુન ૩
 ત્રૈલોક્ય ને વશ માહારે, બ્રહ્માડ કેરો સાર;
 તે ધન્ય મરા દાશને, રાખે રૂઢ્ય મોઝાર. અરજુન ૪
 જળ મધ્યે જે છે પદ્ય, તેને સ્પર્શ નહીં લગાર;
 તે ચિન્હ મારા ભક્તનાં, વળગે ન વિષ્ય વિકાર અરજુન. ૫
 સંસારમાં સરસો રહે, ને મન મારી પાસ;
 સંસારમાં લોપાય નહીં, તે જાણુ મારો દાશ. અરજુન ૬

- મુજ ભકત તે મુજને ભજે, હયે હોય હેત હમેશ;
તો ભકત તેને જાણીયે, જે કરે ન કોઇનો ધ્વેષ. અરજીન ૭
- કરમાંહી તુલસી કરણ તુલસી, કંઠ તુલસી હાર;
બહુ તિલક જાપાં સોભતાં, મુજ ભકતનો શણગાર. અરજીન ૮
- મારા સાધુને જાણે નહીં, પાપાંડ પુન્ય લોક;
જે દંભ આડંબર કરે, તે જાણું સર્વે ફોક. અરજીન ૯
- હતત વરણ થઇ નહિ ભજે, ચંડાળ કહીયે તેહ;
ચંડાળ થઇ મુજને ભજે, તે જાણુ મારો દેહ. અરજીન ૧૦
- મુજ ભકત કેરે કારણે, અવતાર લીધા દશ;
હુ નીરંજન નિરાકૃતિ, મુને ભકતે કીધો વશ. અરજીન ૧૧
- વળી દેવ કેરે કારણે, હું ગયો વશ મે વન;
રાવણુ મારી રાજ આપ્યું, વિભિષણુ રાજન. અરજીન ૧૨
- દુર્વાસા રૂપીએ દુભિયો, મુજ આતમા અમરીપ;
ભય ચક્ર મેલી છેદીયો, મે ભલિ લગાડી શીખ. અરજીન ૧૩
- બળીરાયને મે બાંધીએ, દેવોની કાધી સાર,
પાતાળ આપ્યું રાયને, ત્યાં હું રહ્યો છડી દાર. અરજીન ૧૪
- ગોકુળ વિષે હું અવતર્યો, શીર પીંછ બરતો મોર;
ખાતો હું માખણુ તરકરી, જગમાં કેવાયો ચોર. અરજીન ૧૫
- માં જશોદાએ બાંધીયો, હું જોડી ઉભો હાથ;
હું દીન થયોતે દાસનો, ચાદ ભુવનનો નાથ. અરજીન ૧૬
- વળી ઈંદ્ર જ્યારે કોપીયો, ત્યારે કોઇ ન આવ્યુ આડ;
ગોકુળ રાખ્યું રેજતું, ગોપીને લડાવ્યા લાડ. અરજીન ૧૭

- સોળસે સ્ત્રીઓમાં હુ રમ્યો, મારો કોઈ ન જાણે બેઠ;
મારા ભક્ત કેરે કારણે, મને કહે લપટ વેઠ. અરજીન ૧૮
- વિરંચી વાછરૂં હરી ગયો, તે કરી ગયોજ અ ધર્મ;
હું નવા નિપાવી લાવ્યો, મારો કોઈ ન જાણે મર્મ અરજીન ૧૯
- મામાને હું મલવા ગયો, ત્યાં મળી કુચ્ચ નાર;
પોડાક ચંદન કારણે, મે આપ્યું રૂપ અપાર. અરજીન ૨૦
- વળિ પ્રથમ પોળે પેસતાં, પરિચિતે દીધી ગાળ;
મેં મારીને વસ્તર સીધાં, સોઢાવીયાં ગોવાળ અરજીન ૨૧
- વળિ ત્યાંથી આગળ ચાલતાં, માલણી લાવી હાર;
મેં અર્થ સાધ્યો એહનો, આપ્યા પદારથ ચાર. અરજીન ૨૨
- વળી માર્ગમાં નાપીઃ મલ્યો, તે આપ્યું દર્પણ હાથ;
પુર્યા મનોરથ તેતણા, મેં રાખ્યો મારે સાથ. અરજીન ૨૩
- સુંબંધી જનને જેહણે, ચંડાળનો તે અંશ;
મારા ભક્ત કેરે કારણે, મેં માર્યો મામો કંશ. અરજીન ૨૪
- મેં સુધનવા સંતોષીયો, કાગના કારણ કાજ;
સંપત્તી આપી તેહને, નવ નિધી સુધ્ધા રાજ. અરજીન ૨૫
- એકવાર વિદુર ઘેર જઈ, આરોગી લાજી પાન;
મેં લાડ પાળ્યાં દાસના, રાજના મોડયાં માન. અરજીન ૨૬
- કોરવનું કુળ સંહારિયું, મેં સાર્યો તારો અર્થ;
હું ચૌદ લુવન નો રાજ્યો, મેં હાંકીયો તારો રથ. અરજીન ૨૭
- એકવાર વનમાં હુ ગયો, વન હતું ઘન ઘોર;
આવ જોયો ભીલડીનો, આધાં એકા ભોર. અરજીન ૨

- અમે ગણા મળી ગોવાળીયા, રમતા ગયા મહા વન;
ખહુ ભાવ જોઈ રૂપી નારનો, અમે જાગી સીધાં અન્ન.અરજીન ૨૯
- પ્રહ્લાદ પિતૃએ પરભવ્યો, મે થાંભમાં પુર્યો વાસ;
તે દુષ્ટને વિદારીયો, ઉગારી લીધો દાસ. અરજીન ૩૦
- વળી ધ્રુવને દુખ પમાડીયો, ને કાઢીઆં વનવાસ;
તે બાળકે મને વશ કર્યો, ધન્ય ધન્ય મારો દાસ. અરજીન ૩૧
- ચંદ્ર હાશને હરીશ ચંદ્ર રાજ, ભકત મારા તેહ;
પડે વિપત નાંહી વીસરે, મારા મુગઠના જાણીએલ. અરજીન ૩૨
- જ્યારે સુધનવાને નાંખ્યો, તાતે તેલ બળતી ઝાળ;
મારા દાસને ઉગારિયો, સંભારતાં તતકાળ. અરજીન ૩૩
- દ્રપદિના પટકુળ કાઢીયાં, હું પાસ નાંહી તે પ્રાળ;
મારા દાસને વેળા પડી, ત્યારે તુર્ત કરી સંભાળ. અરજીન ૩૪
- પંચાળીને જ્યાં પરભવી, પાસે હતા પંચ વીર;
મારા દાસને મે પુરિયાં, નવસે નવાણું ચીર. અરજીન ૩૫
- એક કોળીયે કોવતક કીધું, ને લીધું મારૂં રૂપ;
રાજની કન્યા પરભવી, પરદલ કોપ્યો ભુપ. અરજીન ૩૬
- મેં ત્યાં જઈને શું કર્યું, મારૂં તેજ મુક્યું માંય;
પરદલનો પરજ્ય કર્યો, મારૂં ખીર્દ પાળ્યું ત્યાંય. અરજીન ૩૭
- અજા મેળ તે મહા પાતકી, મામીકી ગુણકા જેહ;
જો રમરાણ કરતાં માહારૂં વૈકુઠ પામી તેહ. અરજીન ૩૮
- ગજરાજને ગ્રાહ ગ્રાહ્યો, ત્યાં લીધું મારૂં નામ;
ત્યાં એક કરતાં બેહુનાં, અરજીન સીધાં કામ. અરજીન ૩૯

- હુમાં ને મારીં ભક્તમાં, અંતર ન હોય લગાર;
મુજ ભક્તને ઓળખે નહીં, તે ભુલી ભમે સંસાર. અરજીન ૪૦
- મારા ભક્ત શુખી તો હું શુખી, દુખીતો દુખી હું જાણુ;
મારા ભક્તને કોઇ પરમવે, તો મને લાગે જાણુ. અરજીન ૪૧
- છે સ્વર્ગ મૃત્યુ પાતાળમાં, જગથળમાં મારો વાસ;
સુલુઈંદ્રમુત વુજને કહું, હું થકી અદકો દાસ. અરજીન ૪૨
- હું જિગજગતે નહીં મળું, નહીં તપ તીરથ કે દાન;
અરજીન મહિમાં જાણુજો, મારૂં ભક્તી છે જ્ઞાન. અરજીન ૪૩
- હું ભક્તને સંગે ફરું, મને ભક્તનો આધાર;
અરજીન મહિમાં જાણુજો, કહેતાં ન આવે પાર. અરજીન ૪૪
- હરિભક્ત મહીમાં સુણી અરજીન, પામ્યો હરખ અપાર;
મુર્છિત થઇ અવની પડ્યો, નેત્ર વહે જળ ધાર; અરજીન ૪૫
- આ ગીતાને જે અનુ ભવે, જે ગાય નરનેતાર.
અરજીન એવું જાણુજો, તે પામે પદ નીર્ધાર. અરજીન ૪૬
- એ ભક્ત મહીમા માહરો, કોણે કલ્યો નવ જાય;
જેનું ભાગ્ય હોય તે અનુ ભવે, ધન દાસ ગીતા ગાય. અરજીન ૪૭

(રાગ રામઘ્રી.)

- આવો અમારે દેશડે, મીઠાં મોહન માવા;
હલીં દુધને વળીં ધ્રુતવણું, ખીર માંડો ને ખાવા. આવો અમારે
- રસોઈ કરી ભાત્ય ભાત્યની, કાહન તમારે કાળે;
પ્રીતમ પ્રીતે પધારીએ, કૃપા કરીને આજ. આવો અમારે ૨

ગંગાજળ મેં તો ગરમ કર્યું, નાથ તમારે નાવા;	
આંધું પીતાંબર પેહેરવા, ચાલો પરસાદ પાવા.	આવો અમારે ૩
અરજ સુણી અલખેલડો, પ્રેમે આવ્યા છે ધાર્મ;	
જોપીઓ દેખી ઘેલી થઇ, અતી મન દરખાઈ.	આવો અમારે ૪
ભાવેથી ભોજન જમાડોયાં, ખીડો પાનની દીધી;	
ધાણા દીવસની ગોઠડી, કાન આગળ કીધી.	આવો અમારે ૫
પ્રેમની સાંકળે આંધિસા, હવે નંદિ દહાં જવા;	
નરસેના સ્વાની શામળા, ચાલો ગોકુળ ગાવા-	આવો અમારે ૬

(રાગ રામઝી)

વનચર વીરા વધામણી, કહેને ક્યાં થકી આવ્યો;	
આરે મુદ્રિકા શ્રી રામની, કહેને ક્યાં થકી લાવ્યો.	વનચર ૧
આરે મુદ્રિકા શ્રી રામની, કોઈને જોવા ન જડતી;	
તે તારે હાથે આવી ચઢી, મુને કળ નથી પડતી.	વનચર ૨
બોલજ બોલચને આંધવા, સાચી સંભજાવે વાત;	
જવાળા બોલવજે જાનકી, કુશળ છે રધુનાથ.	વનચર ૩
કોપ કરી મારે કંથજી, કેમ હાથે ન મારી;	
કપુર લઈને આપ્યું કાગને, મારે વાહલે વિસારી.	વનચર ૪
નાથ નમેગ કેમ થયા, હૈડાં કઠણજ કીધાં	
સવીને મેહેલીને સાધુ થયા, મુખ મુનિવ્રત લીધાં.	વનચર ૫
જોગ લીધો બે બંધવે, બેકા આસન વાળી;	
શ્રી પાત થયા સહ દેખતાં, લીધાં ઉપવીત બાળી.	વનચર ૬

આજ કાલ રામજી આવશે તારે અળખા ઉગરશે;
નાથ વિન્નેગે ટળવળા, નારી નિશ્ચેયે મરશે.

વનચર ૭

પંથ ન્યાજતા નેત્રં ગાળ્યાં, કર્મનો પાર ન આવ્યો;
રણુછોડના સ્વામીને જઈ કહેજો, સતિએ સંદેશો કહાવ્યો. વનચર ૮

(રાગ રામઘ્રી)

હસિને બોલ્યા હતુંમાનજી, માતા આજારે પાળું;
કહો તો રાવણુને રાળવું, કહો તો લંકા પ્રજાળુ. હસિને બોલ્યા ૧

કહોતો રાક્ષસના કુળને, ખરી ખાંતેથી ખાઉ;
કહોતો ખાંધે બેસારીને, પેસે પાર લઈ જાઉં. હસિને બોલ્યા ૨

વિપત પડે નવ ખુટીએ, રામજી છે રડા;
નથી સતી પતી સાહુ થયા, નથી દિલનારે કુડા. હસિને બોલ્યા ૩

રામ લક્ષ્મણ આરોગ્ય છે, સમાચાર છે સારા;
મારી માતાનું દુઃખ જોઈને, આવે આંસુની ધારા. હસિને બોલ્યા ૪

તમે કહ્યું માનો મ્હારી માતાજી, કર્યા ચિંતા ન કરીએ;
સાચે મને કરી સાધવી, ધ્યાન ધણીનું ધરીયે. હસિને બોલ્યા ૫

દુરમતિએ કરમ કર્યું, મોટું વેરજ વાર્યું;
પાપી તણાં પ્રાણુ લઈ કરી, આપણે ઘેર જાશું. હસિને બોલ્યા ૬

ઓઆ વેરડા રામજી, ઠાળવા દુઃખ તમારું;
જ્ઞાન લેવા મને મોકલ્યો, કહ્યું માનજો મારું. હસિને બોલ્યા ૭

ઓ આવે રઘુનાથજી, જાણિયે જોગ માયા;
રામ રાવણુને મારશે, ગુણુ રણુછોડે ગાયા. હસિને બોલ્યા ૮

(મંદોદરી રાવણને કહે છે—રાગ રામગ્રી.)

- કહ્યુંરે માનો મારા કંથજી, રડા રામજી આવો;
પથથર તારી પાણિમાં, પ્રભુ પાગ બંધાવે. કહ્યુંરે માનો ૧
- નારી આપો જઈ નરપતી. કરો પ્રભુને પ્રણામ;
દયા કરશે દયાલજી, સરશે આપણું કામ. કહ્યુંરે માનો ૨
- મામાનો કહે મંદોદરી, સુણીએ મારા સ્વામી;
એને લેજો તમે ઝોલખી, એ છે અંતર જામી. કહ્યુંરે માનો ૩
- આ જીઓ ગરદ ઉડે ધણી, મેહેલ થઈ ગયા મેલા;
સીતાને સ્નેહને જઈ મજો, સ્વામી કાં થયા ઘેલા. કહ્યુંરે માનો ૪
- આજ સ્વપનામાં આવીયું, લંકામાં લાલ્ય લાગી;
રામબાણે દશશીશ હણ્યાં, એટલે હું જાગી. કહ્યુંરે માનો ૫
- પેટ ચોળીને પીડા કરી, માન મણીધરનું લીધું;
આલ સાથે જઈ આયડયા, વેર મોટા શું કીધું. કહ્યુંરે માનો ૬
- સ્વામીજીએ શું કર્યુ તમે, જીવો મહા જીવધ થારો;
પ્રાણ તમારા સ્નેહને, સીતા રામ ઘેર જારો. કહ્યુંરે માનો ૭
- માટે મરણ આવ્યું હું કહું, ઉગરવાની ન આશ;
જઈને નમો તો જીવશો, કહે છે રણછોડ દાસ. કહ્યુંરે માનો ૮

(રાગ રામગ્રી. રાવણ મંદોદરીને કહે છે)

- રાવણ કહે મંદોદરી, હારશો નહીં હેયે;
લંકાગઢ કેમ લેવાશે, દશરથનેરે છેએ રાવણ કહે ૧
- સેના એની જીવો શોભતી, માહીવાનર વારં
રાજ રાવણને ઝીતશે એતો, શા બળ સારં. રાવણ કહે ૨

થાળી વગાડે હું નવ બિહું, રહ્યા ત્રંબાળુ ગાળુ;
 અમ આગલ એનો શો આશરો, જઠમાં કરો ઝાળુ. રાવણુ કહે ૩
 અંબલપ્પો મારો એ નથી, માનની મતી પાછ;
 બેર કરીને આવિએજો, જનકનો જમાઈ. રાવણુ કહે ૪
 ત્રણભુવનમાં તારણી, નથી નરપતી એવા;
 રાગ રાવણુ શું આથડે, યુધ્ધનો લાવ લેવા. રાવણુ કહે ૫
 નવગ્રહને મેં વશ કર્યા, લોપા મુનીવરનીમાઝા;
 ઇંદ્ર રહ્યા મારીઆગમાં, તેત્રિશ કોડનો રાગ. રાવણુ કહે ૬
 માનની મારું મરણુ હશે, હરી હાથથી હણશે;
 લંકા લઈ વૈકુંઠ આવશે, તેમાં શોલાલ ગણશે. રાવણુ કહે ૭
 નારી નહિ આણું નરપતે, ખરદ મારું જાય;
 ચનાર હશે તે યઈ રહેશે, ગુણુ રણુછોડ ગાય. રાવણુ કહે ૮

પ્રેમવિષે

છપય

નથિ નિપજતો પ્રેમ, વાડીમાં પાણી પાતાં;
 નથિ નિપજતો પ્રેમ, તેજ ચોલ્યાંથી તાતાં;
 નથિ મળતો કાંઈ પ્રેમ, ગાંધિ દોશીને.હાટે;
 નથિ મળતો કાંઈ પ્રેમ, ખોળતાં વાટે જાટે;
 નથિ મળતો પ્રેમ તપાસતાં, ગુજરી ગામો ગામની;
 રહે નરસો પ્રેમ પુરો મળે, કૃપા હોય શ્રી રામની;

મળ્યો પ્રેમ વૃજનાર, મંમન થઇ મનમાં ફુલી;
 કહાન કહાન કહિ ફરી, જ્ઞાન દેહીતું ભુલી.
 પ્રેમિ વિદુરની નાર, નાહતાં નાગી ઘામ;
 એ સક્ષણ પ્રેમનું, જઇ ભેટી જદુરામ.
 તે ગર્ભને કાઢી નાંખતી, છોડાં મુખે ધરાય છે;
 કહે નરભા પ્રેમનું પારખું, છમિલો છોડાં ખાય છે.

૨

જ્યારે પ્રગટયો પ્રેમ, તુલસિના દળથી રાજ;
 જ્યારે પ્રગટયો પ્રેમ, ખાધિ ખીચડીને જાજ.
 જેને પ્રગટયો પ્રેમ, પ્રેમને તે નર જણે;
 જેમે પ્રગટયો પ્રેમ, તેદને વેદ વખાણે,
 મનમાં જે પ્રેમ પ્રગટ થયો, એક રતી ભાર જેહને;
 કહે નરભેરામ ગુર થકી, નિત બલિહારી તેહને.

૩

કરીને યજ્ઞ અનેક, પ્રત વિધિ બહુ પાળે;
 વળી આપે ગૈદાન, હાડ હિમાળે ગાળે;
 ગીત વેદનાં ગાય, તીર્થપણ બહુ ફરિ આવે;
 દહી ફૂત ધ્રત ખાંડ, વિપ્ર પોષે મન ભાવે.
 એવાં સુકત કીધાં ધણાં, હું આપું જીભે ગણી,
 કહે નરભેરામ એ સવેથી, જ્ઞાન દાન શિરોમણી.

૪

ખારા જળનો જીવ, મિઠા જળ માંહિ મરે છે,
 મિસરી મીઠીઘણી, ગધાના પ્રાણુ હરે છે,
 સિંહણ કેરું દુધ, કનકને પાત્રે જામે;
 ખીજ ધાતુ બહુ, માંહિ વિરામ ન પામે.
 છે એમ હરી રસ આકરો, પ્રેમીને દિલ જઈ ઠરે;
 કહે નરભેરામ ગુર થકી, દુરિજનને વિરમય કરે.

૬

નથિ મૃતિકામાં માલ, નથી પીતલમાં પેડો;
 કનકનીમુરતી કરે, નથી ધ્રુવર મહી બેડો.
 નથિ ધીરોમાં પીર, નથી શ્રાવકને દરે;
 અસલ જીએ નહિ કોય, સડ નકલોને હેરે.
 છે રામ નામ અક્ષર અસલ, ખીજું નકલ કેહેવાય છે;
 કહે નરભેરામ ગુરૂ થકી, પ્રેમ પ્રગટજ થાય છે.

૬

શાસ્ત્ર પુરાણો વેદ, કમાવા કારણ શિખે;
 આઠ પહોર દિન રાત, જમને ઝીકણું ઝીકે.
 વાણી મધુરી વદે, મોરના જેવી કહિયે,
 સર્પ વીંછીને ખાય, ઝેર એવું છે હૈયે,
 જો રામ રટણ કાંઈ નહિ કરયું, તે ગવાર છે તૈડિયા;
 કહે નરભો ખાદને લાભશો, મિસરી બરકે મેડિયા.

૭

જીવતી જળને કાજ, જીઓ પનઘટપર જાવે,
 જેને જેવો અર્થ, તેટલું તે જમ લાવે,
 બાણે ભર્યાં પકવાન, જીખ સમભોગ કરે છે,
 હદ આવી જે વાર, હાથ આડાજ ધરે છે,
 ભાગવત ગણુ ભટ કહે, અક્ષર એક જેથી પળે;
 કહે નરભેરામ ગુરૂ થકી, સત્ય વસ્તુ તેને મળે,

૮

પ્રજાપતિની ઘોડી, રાંડશિદ્ધ દુરિજન જાયો,
 પેટ ભરે કરિ વિષય, એહમાં શું એ કમાયો,
 નિદ્રા મેથુન આહાર, માંહિ તું શું થયો રાજી
 એ પ્રાણી સર્વને, વિચારી જોને પાછી,
 જો રામ રટણ કાંઈ નવ કરયું, અંતે કારંજ શાંસર્યાં,
 કહે નરભો પેટ સર્વ ભરે, ગદ્યાં બિલાંડાં કુતરાં.

૯

